

I USA tas alternativmedicinen på allvar

Rapport från konferens om komplementär och alternativ medicin

Alternativmedicin eller, som den numera ofta kallas, Komplementär och alternativ medicin (KAM), kan definieras som sådana medicinska diagnostiska och terapeutiska åtgärder som idag inte är allmänt accepterade av de ledande auktoriteterna inom sjukvården i vårt land.

Här finns således både en geografisk och en tidsmässig precisering. Vad som är KAM i Sverige idag är kanske helt accepterat i Tyskland (t ex homeopati) eller Kina (t ex qui som livskraft). Vad som var KAM i Sverige för några år sedan är kanske accepterat idag, (t ex akupunktur). Exempel på metoder som är alternativa idag i Sverige är aromaterapi, ayurvedisk medicin, healing, homeopati, irisdiagnostik, kinesisk örtmedicin, kinesiologi, Kirlianfotografering, kristallterapi, zonterapi.

Exempel på metoder som intar en mellanställning är antroposofisk medicin, håranalys, vissa kosttillskott och kostterapi, magnetterapi, ortomolekylär terapi, qigong, shiatsu. Andra metoder har accepterats mer eller mindre fullständigt, t ex akupunktur, fasta, naprapati, osteopati, vegetarisk kost.

Vad som avgör om en metod accepteras är givetvis kvaliteten på den dokumentation som finns.

Tre förhållningssätt

KAM i olika former finns i de flesta länder. WHO har beskrivit tre olika sätt att förhålla sig till KAM:

1. Man förbjuder den.
2. Man låter den vara ifred, så länge den inte antar för patienterna riskabla former.
3. Man intresserar sig för den, studerar den och tar upp det som visar sig

Författare

PER-ARNE ÖCKERMAN

professor emeritus i klinisk kemi, Bohus-Björkö

STIG BRUSET

läkare i allmänmedicin, Solli, Lier-skogen, Norge.

vara bra. Samtidigt motverkar man det som inte håller.

WHOs slutsats och råd till medlemsländernas myndigheter, forskare och läkare är att man borde följa modell 3. I Sverige har vi hittills dock mest följt modell 2. När det gäller forskning har vi till och med närmast följt modell 1.

Snabb utveckling

Emellertid har utvecklingen svängt mycket starkt i Europa och Nordamerika under senare år. Tyvärr har vi i Sverige kommit på efterkälken i denna utveckling. Under 1990-talet har man inrättat professorer i KAM med tillhörande forskningsresurser i ett flertal länder i Europa. Detta har lett till ett stort antal vetenskapliga studier som publicerats både i kända tidskrifter och i en rad nya tidskrifter med inriktning på forskning inom KAM.

I USA inrättades Office of Alternative Medicine (OAM) vid National Institutes of Health (NIH) år 1992. Målet var att koordinera och stödja forskning inom KAM. Allokeringen av resurser har visat en starkare ökning än för något annat forskningsfält, från knappa 2 miljoner dollar 1992 till en budget för år 2000 på mer än 50 miljoner dollar.

OAM upphöjdes i november 1998 till National Center for Complementary and Alternative Medicine (NCCAM), och har nu självständig status som ett av 19 centra inom NIH. Målsättningen är att främja forskning av högsta vetenskapliga standard.

Anslag till kända institutioner

Anslag har gått till ett flertal mycket kända institutioner, bl a Harvard, Massachusetts General Hospital, Boston Childrens Hospital, Beth Israel Medical Center, Albert Einstein College of Medicine, Stanford, University of Maryland, University of Michigan, Arizona State University, Columbia University, University of Illinois, Oregon Health Sciences University, University of California (San Francisco och Los Angeles). Projektet omfattar mycket centrala områden, t ex kardiologiska sjukdomar, cancer, ledsjukdomar, missbruk.

”Slutsatsen vi drar är att vi även i Sverige och Norge antligen måste följa WHOs råd och göra som i USA: ta alternativmedicinen på allvar och gå in i den realitet som utgörs av att en majoritet av befolkningen går till alternativmedicinska terapeuter.”

Harvard intar en central position i denna utveckling med stor aktivitet både inom forskning, undervisning och sjukvård. Från 1993 har de medinstuderande haft kurs i KAM benämnd »Alternative Medicine: Implications for Clinical Practice and Research». Från och med år 2000 startar man en tre års vidareutbildning inom intermedicin och KAM med stöd från NIH. David Eisenberg, som har publicerat undersökningar om användningen av KAM i USA, är direktor för Harvard's »Center for Alternative Medicine Research and Education». Bland andra centrala personer i denna verksamhet kan nämnas Ted Kaptchuk, som har sin medicinska utbildning i Kina.

Konferensrapport

Vi hade tillfälle delta i »Alternative Medicine: Implications for Clinical Practice and State-of-the-Science Symposia», som arrangerades för sjätte året i rad av Harvard Medical School, Department of Continuing Education och Center for Alternative Medicine Research and Education, Department of Medicine, Beth Israel Deaconess Medical Center, Boston, USA.

Vid konferensen gavs en mycket bred översikt över forskningsläget inom

stora delar av KAM såsom kosttillskott, antioxidanter, farmakognosi, healing, akupunktur, massage, kiropraktik, naturopati, m m. Särskilda avsnitt behandlade integration med den gängse sjukvården, legala och försäkringsfrågor, användning inom pediatrik.

Utvecklingen under 1990-talet

I inledningen behandlades den mycket intressanta utvecklingen av KAM under 1990-talet. Här citerades bl a en del uppgifter om användning av KAM i befolkningen som har publicerats under det senaste året. I USA har nu KAM-terapeuter 50 procent fler besök än läkare, och antalet besök har ökat kraftigt, medan läkarbesöken ligger kvar på oförändrad nivå.

Konferensens ordförande David Eisenberg redovisade statistik för åren 1990–1997:

1. Då ökade andelen av USAs befolkning som använder KAM från 33,8 procent till 42,1 procent.

2. Antalet besök till KAM-terapeuter ökade från 427 miljoner till 629 miljoner.

3. Antalet besök i öppen vård hos läkare var oförändrat under perioden, och uppgick 1997 till 386 miljoner.

4. Totala patientutgifter för KAM-behandlingar var 1997 27 miljarder dollar, varav 12,2 miljarder betalades av patienten själv, resten av försäkringar. Detta kan jämföras med patienternas egna utlägg till läkare som var USD miljarder dollar.

5. 15 miljoner vuxna beräknades ta KAM-medel samtidigt med läkemedel, men bara 40 procent talade om detta för sin läkare. Detta var den enda variabeln, som inte hade ändrat sig mellan 1990 och 1997.

Publicering

I ökande grad publiceras artiklar om KAM i medicinska tidskrifter, och nya tidskrifter med inriktning på KAM ansluts till Medline. Mer än 80 artiklar inom KAM trycktes under november 1998 i JAMA och andra specialtidsskrifter utgivna av American Medical Association.

Detta är en trend som man ser även i andra länder, och British Medical Journal, liksom Tidsskrift for den Norske Laegeforening, har också haft artikelserier om detta ämne.

Utvecklingen har gått från artiklar som är generella och avhandlar användning av och inställning till KAM, till artiklar som rör sig om effekter av KAM. I framtiden räknar man med ett ökat an-

tal artiklar som avhandlar verkningsmekanismer, säkerhet och kostnad-nytta-analyser.

Försäkringsförhållanden

En rundfråga bland de 18 största försäkringsbolagen i USA visade att flertalet täckte ett antal vanliga KAM-behandlingsformer (Tabell I). De vanligaste argumenten för att täcka kostnader för KAM-behandling var önskemål från kunderna, marknadsundersökningar och påvisad effekt.

De nordiska länderna

Användning av KAM ökar också i de nordiska länderna. I Sverige föreslog Alternativmedicinkommittén redan 1989 (SOU 1989:60–63) att det skulle startas forskning betald med offentliga medel, men detta föll bort, troligen på grund av bristande politiskt stöd.

I Danmark etablerades 1989 ett kontor vid Köpenhamns universitet, institutet för antropologi, och man har utfört flera undersökningar över användningen av KAM.

Norge har också haft sin offentliga utredning (Aarbakkeutvalget) som presenterades i december 1998 (NOU

Akupunktur är numera en av Socialstyrelsen accepterad smärtbehandling.

1998:21). Man förslög upp rättandet av ett forskningsinstitut för KAM och att det skulle anslås 100 miljoner nkr under en femårsperiod för forskning och dattainsamling inom KAM.

Norges Forskningsråd har sedan 1993 haft ett eget forskningsprogram som har resulterat i kontrollerade undersökningar inom homeopati, akupunktur och registrering av praxis samt litteraturstudier. Det har beslutats att forskningsinstitutet skall ligga vid universitetet i Tromsø.

Slutsatser

Konferensen gav ett överväldigande intryck av att USA nu tar komplementär och alternativ medicin på allvar.

Journal of the American Medical Association (JAMA) ägnade ett helt nummer åt KAM för snart två år sedan (JAMA 1998, vol 280, no 18, November 11). Redaktionen drar där slutsatsen att det inte finns skolmedicin och alternativmedicin. Det finns bara medicin som är vetenskapligt dokumenterad, och medicin som inte är dokumenterad.

Vi ställer oss helt bakom detta synsätt. Slutsatsen vi drar är att vi även i Sverige och Norge äntligen måste följa WHO:s råd och göra som i USA: ta alternativmedicinen på allvar, gå in i den realitet som utgörs av att en majoritet av befolkningen går till alternativmedicinska terapeuter, sälla effektiva metoder från ineffektiva eller farliga, och ta vårt ansvar som läkare även för de individer som, helt i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen, själva bestämmer vad de vill göra för att behålla eller återfå hälsan. •

Tabell I.

Behandlingsform	Antal bolag som täcker kostnaden
Kiropraktik	18
Osteopati	18
Akupunktur	17
Biofeedback	16
Förebyggande medicin	15
Kostvägledning	12
Massageterapi	11